

СЈЕЋАЊЕ НА ИСТОРИЧАРКУ НИНУ ХИТРОВУ, КОЈА ЈЕ ОСТАВИЛА НАУЧНО ДЈЕЛО ЗНАЧАЈНО ЗА ЦРНОГОРСКУ ИСТОРИЈУ

Већина мојих колега биографију ствараоца за његов стваралачки и истраживачки рад не сматра релевантним, али наше искуство с проучавањем дјела писаца и научника, нуди другачији закључак – стваралац сваком својом новом књигом употпуњава своју биографију. Тако се својевремено, тражећи објашњења за ставове у роману „Доктор Живаго“, овјенчаном престижном „Нобеловом наградом“, која је изазвала неочекиване, непотребне и штетне реакције, и демонстрацију незнања, неукуса и идеолошке искључивости и заслијепљености, исповиједао Борис Пастернак.

Михаил Бахтин, пак, иако и сам чедо структурализма, супротставио се деперсонализацији стваралаштва и ставом да се вјеродостојна вриједност стваралаштва може процијенити само у контексту времена у коме је настала, да не може бити дјела ако нема његовог творца, да умјетност, истраживачки рад, да цјелокупна људска активност не лебди утварно у празном простору ван времена, без коријена и поријекла. Можда у томе лежи дио нашег очекиваног задовољства што смо у лику и дјелу **Нине Ивановне**, рођене у браку војног публицисте пуковника **Ивана Александровича Хитрова** и библиотекарке **Елизавете Ивановне** пронашли толико благотворних и благородних наноса прошлости, што смо у њеној научној и

Живот посветила Црној Гори

■ Хитрова је прибавила копије документације релевантне за проучавање пошлости Црне Горе. Схватила је и заинтересовала се за ширину и штедрост руских царева, али и за саму Црну Гору у коју су, поред руских златника, стизали и свештеници, учитељи, официри, а из ње на поклоњење одлазили су учитељи наутике, морепловци, монаси, па и саме владике на рукоположење

списатељској активности препознали наставак традиције, рођачке топлине и свестране сарадње. Послије упознавања с истрајним и мукотрпним радом руских конзула на задацима ослобођења Црне Горе од Турске и њиховог разграничења у XIX вијеку, послје Битке на Граховцу и формирања комисија (једне на терену с човјеком рођеним на словенском јуту, у Велесу, Константином Петковичем на челу, и друге у Истанбулу, којом је председавао руски посланик у том граду), **Нина Хитрова** је схватила и заинтересовала се за ширину и штедрост руских царева. Али и за саму Црну Гору у коју су, поред руских златника, стизали и свештеници, учитељи, официри. Из Црне Горе на поклоњење одлазили су учитељи наутике, морепловци, монаси, па и саме владике на рукоположење. Колико год се човјек трудио да, у овом невеликом тренутку којим се одговара на изазов смрти **Нине Хитрове**, заобиђе политика и неолибералистичко клањање пред новцем као господарем,

Увијек добродошла

Током свог научно-истраживачког рада као аутор, коаутор и/или члан редакционих одбора објавила је 80 радова, међу којима и монографије: *Црна Гора у националноослободилачком покрету на Балкану и руско-црногорски односи од педесетих до седамдесетих година деветнаестог вијека*, Москва, 1979; *Русија и Црна Гора од 1878. до 1908. године*, т. 1-2, Москва 1993; *Н. М. Потапов – руски војни агент у Црној Гори*, (члан ред. колегијума, један од приређивача и аутор коментара) том 1-2, Москва-Подгорица, 2003; *Петар II Петровић Његош и Русија, Руско-црногорски односи 1830-1850. Документа* (коаутор предговора, члан ред. колегијума, један од приређивача и писац коментара), Москва, 2013; *Војни новинар пуковник Иван Александрович Хитров: путевима великог Отаџбинског рата...* (Аутор уводног текста и један од приређивача) Самара, 2015. Већи број својих научних радова из области руско-српских и руско-југословенских односа, за коју је била један од ријетких специјалиста, објавила је у београдским стручним часописима и зборницима, којима је, уосталом као и у Подгорици, увијек била добродошла сарадник. За свој рад добијала је више награда и друштвених и државних признања међу којима и Побједник социјалистичког такмичења и Диплому у вези с прославом двестапедесетогодишњице Руске академије наука.

не може се изневјерити тужна реалност – данас се ништа не даје на поклон, најмање новац, а ако неко пристане на узимање такозване помоћи, мора знати да је задужио своју главу... **Нина Ивановна Хитрова**, је, дакле, потекла из

те традиције, од оца наслиједила енергију, упорност и ширину стваралачког и истраживачког замаха, а од мајке минуциозност библиотекарског вољења је оно што је радила и Црној Гори посветила свој научни опус и... свој живот.

Хитрова се бавила врло конкретним питањима, а иза себе је оставила за Црну Гору веома значајно научно дјело и прибавила копије документације релевантне за проучавање пошлости Црне Горе. Тиме је обогатила фонд Историјског института Црне Горе.

Рођила се 25. јануара 1925. у Вороњежу. Породица се 1933. преселила у Москву у којој је завршила осам разреда школе, а девети 1941, за вријеме Другог свјетског рата, у Шадринску, у Свердловској области. У Москву се вратила већ 1942, где је уписала припремни курс за упис на високошколске студије. Између 1943. и 1945. студирала је на Московском ваздухопловном институту С. Орджоникидзе. У то вријеме учествује и у акцијама цивилног сектора (Радног фронта), а од 1945. до 1950. студира на Историјском факултету Московског државног универзитета М. В. Ломоносов. За вријеме студија бави се и пропагандним радом, а 1950-1953. завршава последипломске студије

у Институту за изучавање славистике са балканистиком Руске академије наука, и 1955. брани кандидатску дисертацију „Социјално-економски развитак Црне Горе и Устав из 1905. године“. Током 1955. добровољно учествује у изградњи универзитета на Лењинским горама. За млађег научног сарадника Института славистике са балканистиком (Институт славјановеденија РАН), сектор Нова историја балканских држава изабрана је 23. маја 1955. Удала се 1960. и из тога брака има сина **Андреја Геннадиевича Хитрова**. У Институт историје АН СССР (од 1992. Институт за изучавање руске историје) прешла је 1977. а 1986. одбранила докторску дисертацију. За старијег научног сарадника сектора спољне политике Русије у Институту историје Академије наука бирана је 1975. године. У том звању остаје до 1992, када је пензионисана.

Преминула је у Москви 30. јуна 2015. године.

Нама су остале њене књиге и топла сјећања на срдачне сусрете и захвалност за помоћ коју нам је, посредством проф. др **Андреје Лановића**, пружила при раду на монографији „**Константин Петкович и Црна Гора**“. Објављено као монографија у Македонској књизи у Скопљу 1987. и као фелтон у Подгорици: **Побједа**, 24. децембар 2003. – 10. јануар 2004.

ПРОФ. ДР МИРОЉУБ М. СТОЈАНОВИЋ